
Vodnik po fondih in zbirkah Zgodovinskega arhiva v Celju. Celje, 1981, str. 243.

Ob pomembnejših jubilejih si posamezne delovne organizacije zastavijo obsežnejše naloge, kot so razstave, priprava in izdaja publikacij, ki prikažejo delo in dosežke preteklih let. Tako je tudi Zgodovinski arhiv v Celju, ki je bil ustanovljen leta 1956, decembra 1986 praznoval 30-letnico svojega delovanja, z izdajo samostojne publikacije *Vodnika po fondih in zbirkah Zgodovinskega arhiva v Celju*. Izid vodnika je gotovo pomemben dosežek kolektiva celjskega arhiva in je dragocen pripomoček najrazličnejšim uporabnikom. Vodnik prinaša tretji pregled gradiva Zgodovinskega arhiva Celje. Prvič je bil opravljen popis za Vodnik po arhivih Slovenije leta 1965, drugič pa za Za arhivske fonde in zbirke SFRJ — SR Slovenija. Že površen pregled novega priročnika nam pove, da je ta samostojna publikacija v primerjavi s prejšnjima dvema podrobnejša, saj nam da natančnejšo sliko opravljenega dela, in nas seznanja z novimi pridobitvami arhiva. Avtorji tokrat niso bili omenjeni na že izdelano metodologijo, kot je bilo to določeno pri pregledu arhivskih fondov in zbirk v SR Sloveniji, kjer gre v glavnem za naštevane fondov. Obdržali so že uporabljeno klasifikacijsko shemo, nanizali pa so mnogo podatkov o ustvarjalcih in kategorijah gradiva, seveda na kratek način, različno za nekatere fonde obširneje, za druge manj, vse to pa je zelo dobrodošlo in v veliko pomoč uporabnikom.

Krajevniemu kazalu, ki je malo neobičajno na začetku knjige in s pomočjo katerega spoznamo teritorialni obseg arhiva, sledijo uvodni teksti, o delu pripravljalnega odbora za izdajo vodnika, o stanju pred in po ustanovitvi arhiva in seznam zaposlenih arhivskih delavcev. Nato so na vrsti navodila uporabnikom. Opozorijo nas najprej na razvrstitev fondov. Fondi in zbirke so razvrščeni po dejavnostih, kronološko in po abecedi. Prva je predstavljena uprava: državni in avtonomni organi, okupacijski organi, organi družbenopolitičnih skupnosti, sledijo pravosodni organi, gospodarstvo, šolstvo, kultura, zdravstvo in socialno varstvo, družbenopolitične organizacije, društva, cerkvene ustanove, osebni fondi in zbirke, zbirke Varie. Na začetku vsakega poglavja je uvod, ki obsega koristne podatke o ustanovitvi posamezne inštitucije, zakonodaji in spremembah. Nato je na vrsti predstavitev fondov z naslednjimi podatki: ime fonda, naveden je zadnji ali najbolj znani ustvarjalec gradiva, mejni letnici gradiva, torej najstarejša in najmlajša, količina, ki je podana v tekočih metrih, razvidi nad gradivom, in sicer popis in inventar, historiat, ki obsega kratek zgodovinski oris s podatki o nastanku, organizaciji, reorganizaciji in ukinitvi ustvarjalca, gradivo, kjer so zajete najpomembnejše vrste gradiva, opombe. Škoda je, da pri obravnavi fondov ni navedena tudi literatura, če je bil fond ali zbirka že obravnavan. Prav tako so se ognili navedbi tehničnih enot.

Izdaja takega vodnika je dokaz resnega dela Zgodovinskega arhiva v Celju, ki na ta način odpira pot uporabnikom do vse večje količine gradiva in do vse boljše orientacije po njem. Izdaja tega in drugih vodnikov po slovenskih

arhivih pa je obenem dokaz, da je arhivska služba naredila velik korak naprej, dosegla višjo raven dela, saj zmore sproti opravljati tudi nalogo izdajanja najrazličnejših pripomočkov, ki služijo uporabi arhivskega gradiva.

Metka Gombač

Bogdan Lekić, *Arhivski izvori za istoriju socijalističke Jugoslavije 1943—1953*. Arhiv Jugoslavije, Beograd 1987, 275 strani.

Arhiv Jugoslavije je v okviru svoje plodne založniške dejavnosti izdal doktorsko disertacijo sodelavca dr. Bogdana Lekića o arhivskih virih za zgodovino socialistične Jugoslavije od II. zasedanja AVNOJ-a novembra 1943 do sprejetja Ustavnega zakona o osnovah družbene in politične ureditve FLRJ in zveznih organov oblasti januarja 1953. Dr. Bogdan Lekić je svoje dolgoletno raziskovalno delo, znanje in strokovne izkušnje v arhivski dejavnosti prenesel v doktorsko disertacijo, ki jo je obranil julija 1983 na Filozofski fakulteti v Skopju. Predmet njegovega obravnavanja je arhivsko gradivo zveznih organov in institucij za obdobje 1943—1953 kot vir za zgodovino socialistične Jugoslavije. Prav to obdobje nudi možnost proučevanja in obdelave vseh vrst arhivskega gradiva, ki je nastalo v različnih zgodovinskih okoliščinah, v posebnih pogojih — v vojni in miru —, v različnih stopnjah državnega in družbenega razvoja ter vsebinsko značilnega in pomembnega, tako glede na izvor (vojaško, družbenopolitično, upravno itd.) kot glede na ustvarjalce tega gradiva.

Delo je razdeljeno na pet poglavij: Pojem in vrste zgodovinskih virov in sistem varstva arhivskega gradiva, Klasifikacija arhivskega gradiva, Organizacijski razvoj zveznih institucij, Pregled vsebine arhivskega gradiva zveznih institucij in Vsebinsko ovrednotenje arhivskega gradiva kot zgodovinskega vira. Dodana sta še predgovor in zaključek.

Na začetku avtor zaradi boljšega razumevanja teme obravnava predmet naloge in pomen proučevanja zgodovinskih virov na splošno in posebej arhivskega gradiva kot zgodovinskega vira. Dodana je analiza domače in tuje literature, ki neposredno in posredno obravnava to področje. Avtor je na osnovi najnovejših spoznanj v arhivski teoriji in praksi označil pojem in vrste arhivskega gradiva, ki ga določa arhivska zakonodaja (arhivsko gradivo je izvorno in reproducirano — pisano, risano, tiskano, fotografirano ali kako drugače zapisano — dokumentarno gradivo, ki ima trajen pomen za znanost ali za kulturo, in sicer ne glede na to, kdaj, kje in pri komu je nastalo). Med arhivsko gradivo za obravnavano obdobje 1943—1953 je pritegnil še spominsko gradivo, ki se ga pogosto ne smatra za arhivsko gradivo. Zbiranju, obdelavi in uporabi spominskega gradiva je Bogdan Lekić namenil posebno pozornost že v svojih prejšnjih razpravah, ki jih je objavil največ v *Arhivistu*, glasilu Saveza družtva arhivskih radnika Jugoslavije (*Metodologija prikupljanja memoarske gradje*, *Arhivist* 1—4, 1966—1967, str. 7—14; *Neke osobenosti dokumentarne i memoarske gradje*, *Arhivist* 1—4, 1966—1967, str. 15—19; *O potrebi za prikupljanjem i formiranjem tematskih arhivskih celina memoarske gradje*, *Arhivist* 1—2, 1968, str. 105—110; *Značaj i potreba za jedinstvenim popisom memoarske*